

ב י מ י א ב ל ב י א ל י ק

להגיד מה היה לך ביאליק, — זאת אומרת להגיד מה היה לך עמך, מה הייתה לך השפה העברית, מה היא לך תנועת העבודה והארץ. זה הזעזוע שלא-חרי מותה, זאת הסערה הפנימית שהת-חוללה בקרב נפשנו ואשר ודאי לא תשקוט עוד, עד אשר ימצא לה כל אחד את ביטויה לפי יכלתו — מה גילתה ואי-זו נשכחות הזכירה?

בחרזה הפנימית אשר אחזה את הג-פש מאז הגיעה הידיעה על מותה, קם גל חדש של נאמנות לסופר העברי, מחדש חרדו ורטטו הנימים המקש-רות אל היצירה העברית המקורית, כי יש וברעש יופייו, בתוך אוירת להג העיר, בסביבה הממיתה כל יחסים אורגניים של האדם למקורות נפשו, נשכח מה היו הסופרים העברים לת-נועת העבודה בארץ מראשית ימיה, את היכולת לגלות את מומינו ברבים ירשנו מהם, את השנאה לבטלה ולדיבור ריק — מהם, את האימון ברצונו הטוב של האדם תבחר בחיי עבודה — מהם.

הסופר העברי המקורי השיב לנו גם את הדיבור העברי, ומה היה לתג-רת העבודה הדיבור העברי החי ומה היה לה הרצון להעלות אותה להעשירה, לעדנו ולהתאימו לרחשי הלב ולצרכי יום-יום? בסופרי העבודה — ברחל, בצבי שץ — בא לידי גילוי להט האה-בה למלה העברית והאמונה בכוחה הג-אל, שהן סם חיים לתנועתנו.

מחנכים עבריים רבים היו לדורנו, ועד בוא ביאליק ארצה היה הוא לבן לאלפי קוראי ספריו, — אולי רק הגדול שבשור-

רה, אבל בעשר השנים האלה שחי את-נו, התהלך ברחובותינו, נאם באספותינו, ביקר בבתינו, נגלה לנו האדם, או הבינונו כי „שד האומה“, פירושו האדם הנושא בחובו לא רק את הניגודים, ההתלבטויות והכאבים של עמו, כי אם גם את ההרמוניה של עמו, ואת החיוב הגדול שבו.

תפקידו האישי הזה נתגלה כבר בגד-לה בראשית עבודת הכינוס, אשר לה הקדיש את מיטב שנותיו ולה היו מסו-רים מאווי עד יומו האחרון, מי יעריך, מה השיב ביאליק לדורנו ולדורות הב-אים בכינוס „ספר-האגדה“, מה היו ליל-דינו „ספורי המקרא“ שלו, ומה עוד עלול היה לתת בהמשך עבודתו ומאז התחיל לחיות אתנו, מאז יכולנו להק-שיב לשיחתו, הובהר לנו ביתר שאת, למה נאמר על משורר איטליה הגדול, על דנטה, כי שתיים עשרה מאות שנים אלמות מדברות משירתו. לנו היה ביא-ליק מדובר האלמים, המתרגם הגדול של שפת כל חוליה בשרשרת שלושת אלפי שנות תולדות עמו — לשפת דורנו.

לחניכי מגדלי ושלום עליכם, ברנר ו„משא-גמירוב“ לאכולי מרירות ויחס של בקורת לנכסי העבר וההזה של העם — לנו הביא ביאליק, המדבר בשם דור-רות אלמים והמחיה אותם בהבל פיו, את הפיוס הגדול, כך מפיס אותנו ומשיב טעם לחיינו הכפר העברי העובד, לא מקורות נחמה הם אלה לנו, כי אם מקור-רות חיים.

להגיד גם זאת? למי שעוד חי בגפ-שו עלבון היתמות והברידות של רוח עמנו בגולה, הייתה מעין הקלה בשפע זה של הערצת-אמת אשר בא לידי בטויו בימי האבל, אכן, ראינו בתוש, כי אלפים רבים קראו וחיו את ביאליק, ובין האלפים האלה יש חוג וגם הוא לא קטן, אשר היה מקשיב לשיחתו, לא אלמן ישראל! ומיעוט חלקה של הקוראה בדין-וחשבון הזה, שניסה הצבור לתת לעצמו ממה שהיה לו ביאליק — יש בו משום עלבון צורב, אכן — לא רבות הן החברות, אשר קראוהו ומעט מספרן של אלו אשר השתמשו בזכותן להקשיב לשיחתו, והוא הן התהלך בינינו, לא רק בעיר מגוריו, כי אם גם בנקודות העבודה אשר בארץ.

ידוע, כמעט כולנו לא זכינו ללימוד השפה העברית בילדותנו, ולא באשמתנו; ומתוך קוצר רוח ועבודה קשה מעטנו גם אחרי כן ללמוד ולקרוא, והחברות אשר כבשו להן את השפה, עשו זאת מתוך מאמצים רבים, אחרי יום עבודה בין דאגות וטרדות של האדם המבוגר, אל ברפה מהמאמצים האלה, אל נזותר על הזכות למצוא זמן ויכולת ללימוד, למען נוכל בעצמנו לשאוב ממקורות החיים של יוצרי האומה, היחיד-הפרט ימצא גם בספר זר מקורות לחייה אבל לא התנועה ולא איש התנועה, נעמיק, נעמיק את היסודות: כי היצירה המקורית הגדולה של העם היא גם מצפוננו.